

УДК 343.98

О. А. Гуменський
головний судовий експерт

*Чернігівське відділення
Київського науково-дослідного інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України*

**ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРИДАТНОСТІ
ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ ОБ'ЄКТІВ,
ЯКІ Є РЕЗУЛЬТАТОМ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ЛЮДИНИ, ПІД ЧАС ЕКСПЕРТНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ**

Дана стаття присвячена принципам проведення експертного експерименту для встановлення однієї з основних ознак об'єктів, які є результатом інженерно-технічної діяльності людини, а саме, придатності, при проведенні експертизи з групової ідентифікації.

Оскільки висновок експерта є одним із джерел доказів, згідно з законом він підлягає оцінці слідчим та/або судом. Беручи до уваги висновок експерта як джерело доказів, слід мати на увазі не завершальну частину висновку, а весь його текст, у якому викладені як певні результати досліджень, так і їх підстави [1]. Тому, аби вірно використовувати в доказуванні факти, що встановлені судовим експертом, слідчий і суд повинні аналізувати зміст усього висновку експерта, а не лише розділ «Висновки». Найскладнішою для оцінювання з боку слідства (суду) є дослідницька частина висновку, у якій викладено хід дослідження і його результати, вказуються застосовані експертні методи. Одним з основних моментів, які оцінюються, є наукова обґрунтованість висновків експерта: чи правильно обрана і застосована відповідна експертна методика, чи не допущені невиправдані її спрощення, чи коректно проведені експерименти тощо.

При проведенні експертиз поряд із встановленням індивідуально-конкретної тотожності широко розповсюджена групова ідентифікація або встановлення групової належності. Таке дослідження дозволяє встановити належність об'єкта до певного класу, роду, виду, тобто до деякої множини однорідних об'єктів. При цьому під однорідними розуміють об'єкти, які при всіх їх відмінностях володіють одним і тим же набором ознак групової властивості [2]. Збірним поняттям для категорії однорідних об'єктів є термін «група», тому такі дослідження називають груповою ідентифікацією.

Необхідною умовою ідентифікації є метод порівняння — одночасне вивчення двох або декількох об'єктів з метою встановлення того, що їх об'єднує або відрізняє. Встановлення належності об'єкта до певної групи проводиться на основі вивчення його ознак та співставлення їх з ознаками інших об'єктів цього ж класу (групи).

Раніше нами показано [3], що найчастіше об'єктами вказаної експертизи стають так звані результати інженерно-технічної діяльності людини, які можуть бути представлені різноманітними об'єктами матеріального світу. Наприклад, у кримінальному судочинстві вони можуть бути як предметом злочинного посягання (викрадення зброї, боєприпасів тощо), так і знаряддям вчинення злочину.

Саме судові експерти на основі спеціальних знань під час проведення експертизи визначають відношення наданих на дослідження об'єктів до певної групи.

Аналіз інформаційних джерел, в т.ч. наявних експертних методик, [4–10] показує, що у таких об'єктів, як предметів злочину, науковці та практики виділяють дві основні ознаки: **призначення (призначеність)**⁹ та **придатність**¹⁰.

Аналізуючи ці поняття, можна зробити висновок, що під призначеністю розуміється відповідність початкового задуму загальним принципам побудови об'єктів певного виду, а під придатністю — ступінь реалізації початкового задуму. Тобто, в основу групової ідентифікації (віднесення до визначеної категорії) об'єктів, які є результатами інженерно-технічної діяльності людини (далі — об'єкти), покладено аналіз підсумків двох основних етапів їх створення: **розробки** (мета, задум, розрахунки, конструювання) — **призначеність об'єкта**, і **реалізації** «в натурі» (відповідність характеристик реальному об'єкту тим, що були закладені на етапі розробки, та які характерні для групи об'єктів певного виду) — **його придатність** [3].

Схеми процесу дослідження, заходи, які застосовує експерт для встановлення певного факту, викладені в експертних методиках.

Експертна методика — це детально регламентована програма вирішення експертної задачі (експертних задач), яка складається з послідовних практичних та розумових операцій, що спрямовані на пізнання властивостей і зв'язків досліджуваних об'єктів (матеріальних об'єктів, явищ, подій) та передбачають для цього застосування системи методів та засобів, а також правил при проведенні експертного дослідження [11].

⁹ **Призначення** — дія за знач. призначити. 3. // *Цілеспрямованість, мета створення чого-небудь. // Мета використання чого-небудь // Спосіб використання або застосування чого-небудь* [Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь, 2009. 1736 с.: іл.].

Призначеність — абстр. ім. до *призначений*. Призначений — дієприкм. пас. мин. ч. до призначити. Призначити (призначати) — *визначати наперед що-небудь* [Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь, 2009. 1736 с.: іл.].

¹⁰ **Придатність** — властивість і стан за значенням *придатний*. Придатний — *здатний робити, виконувати що-небудь. // якого можна використовувати, вживати; який відповідає певним нормам* [Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь, 2009. 1736 с.: іл.].

Методика експертного дослідження (в т. ч. методика групової ідентифікації) складається з наступних стадій: а) попереднє дослідження; б) роздільне дослідження; в) експертний експеримент; г) порівняльне дослідження; ґ) оцінка результатів проведеного дослідження та формулювання висновків; д) оформлення ходу та результатів експертного дослідження висновком [11].

На стадії роздільного дослідження об'єкт, що ідентифікується, та об'єкт, що ідентифікує, вивчаються ізольовано один від одного. Мета — виявити якомога більше ознак, які характеризують об'єкт ідентифікації. Вивчаючи загальні ознаки об'єкта, експерт вирішує, що це за об'єкт, яке його призначення, яку він має конструкцію (форму, розміри).

Стадія роздільного дослідження полягає в дослідженні кожного об'єкта, виділення, фіксації і вивчення їх ознак, які мають значення для предмета експертизи. В результаті у розпорядженні експерта повинен з'явитися комплекс відповідних ознак, що характеризують об'єкт з достатньою повнотою в аспекті розв'язуваної задачі. На цій стадії може виникнути необхідність у проведенні експериментів [2, 12].

Експертний експеримент — факультативна стадія процесу експертного дослідження, тобто він не є обов'язковою стадією і може не проводитися, якщо в ньому немає необхідності, проте, для встановлення належності згаданих об'єктів до предметів злочину при проведенні досліджень з групової ідентифікації експеримент, як правило, є необхідним.

Експеримент є формою практики доказування. В загальному випадку, експеримент — це відтворення явища або події з метою встановлення природи явища, яке спостерігається, його сутності і походження, шляхи і методи управління ним, а також, це — штучна систематична зміна умов явища, що спостерігається, та його зв'язків з іншими явищами. За допомогою експерименту досліджуване явище виділяється з різноманіття інших явищ і може вивчатися ізольовано від пов'язаних з ним причин і наслідків, а з різноманіття взаємин причинних зв'язків виділяється залежність, яка цікавить дослідника, і яка буде об'єктом вивчення [13].

В криміналістиці, як і в інших науках, загальними методами наукового дослідження визнаються спостереження, опис, вимірювання та обчислення, порівняльне дослідження, експеримент тощо. Експеримент, як загальнонауковий метод, використовується у всіх галузях криміналістики. Експеримент є значно більш тонким і ефективним методом пізнання, ніж, наприклад, спостереження. Виникнувши на базі спостереження, експеримент включив в себе і втручання в явище, яке спостерігається, активне його перетворення, і зміну процесу його перебігу та умов, в яких воно протікає.

Відмінними від спостереження якими експерименту є:

- а) можливість неодноразового повторення явища в будь-яких умовах;
- б) вивчення явищ, що протікають в звичайних умовах дуже швидко або дуже повільно, що перешкоджає їх спостереженню в природі;

в) вивчення в чистому вигляді таких явищ, процесів, які в ізольованому вигляді не можуть спостерігатися в природі;

г) виділення в процесі вивчення лише окремих сторін явища, окремих ознак об'єкта.

Серед форм застосування експериментального методу в криміналістиці на перший план виступає його застосування в широкому сенсі, тобто наукового експерименту.

В такому розділі криміналістики як криміналістична техніка, експеримент грає особливо помітну роль для встановлення загальних закономірностей тих чи інших процесів, вдосконалення методів виявлення, фіксації, вилучення і дослідження речових доказів.

Науковий (в широкому сенсі цього слова) експеримент, знаходячи своє застосування в криміналістиці, в той же час не є методом судового дослідження. Стосовно умов і завдань судового дослідження експериментальний метод наукового дослідження трансформується, набуває специфічних рис, не втрачаючи в той же час свого експериментального характеру.

Застосування експериментального методу дослідження в попередньому розслідуванні та судовому розгляді здійснюється в двох формах. У тих випадках, коли експериментування складає основний зміст дій органу розслідування і суду, експеримент виступає в формі самостійної процесуальної дії — слідчого або судового експерименту. У тих же випадках, коли експеримент не є домінуючим в процесуальній діяльності учасника процесу, експериментальний метод дослідження може проявлятися в формі окремих елементів, складових частин слідчої або судової дії. Такий, наприклад, експертний експеримент як складова частина процесу експертного дослідження речових доказів. Експертний експеримент суттєво відрізняється від слідчого і судового експерименту. При виконанні судових експертиз експериментальний метод дослідження використовується в своєму «чистому» вигляді [13].

Сутність експертного експерименту в судовій експертизі полягає в тому, що експерт в процесі дослідження речового доказу штучно викликає той чи інший факт, явище для найбільш повного і глибокого вивчення з метою вирішення питань, поставлених перед ним ініціатором експертизи. Не відрізняючись по суті від звичайного наукового експерименту, експертний експеримент виділяється наступними ознаками:

а) він проводиться експертом, а не будь-яким дослідником;

б) він проводиться з метою вирішення питань, що цікавлять ініціатора судової експертизи;

в) він проводиться для з'ясування вузьких за своїм характером питань, пов'язаних тільки з конкретним випадком, конкретною справою.

Умови експертного експерименту покликані забезпечити об'єктивність, закономірність і достовірність його результатів, повинні в той же час зробити можливим сам процес експериментування, дозволити вияви-

ти умови, в яких протікало досліджуване явище (подія), і досягти в необхідних випадках достатнього ступеня подібності умов експерименту до умов явища (події), що дійсно мало місце.

Як і в науковому експерименті, умови при експериментуванні в процесі експертизи визначаються самим експериментатором (тобто, в даному випадку — експертом) і залежать від цілей експерименту і тієї експертної версії, для перевірки якої ставиться експеримент.

Обов'язковою умовою експерименту є багаторазове повторення дослідів з метою отримання стабільних результатів.

Слід враховувати, що групова ідентифікація — це дослідження, де потрібно розрізнити *об'єкти дослідження, ознаки та властивості*.

Ознака невід'ємна від самого об'єкта та може бути використана для його ототожнення [2]. Ознака — це показник, прикмета, знак, за якими можна розпізнати, визначити об'єкт дослідження. Це широке визначення ознаки, оскільки всяка відмінна сторона об'єкта (предмета) є ознакою. Тому, поняття «ознака» слід визначати через властивості предмета.

Ідентифікаційну ознаку розуміють як виявлення властивості предмета, як його прикмету, здатну характеризувати предмет певним чином.

Як ідентифікаційні ознаки вибирають такі, які найповніше і найточніше відображають властивості об'єкта.

Постановка експерименту має на меті максимально повного виявлення властивостей об'єкта, що цікавлять експерта.

Слід враховувати, що ознаки відображають, виявляють властивості предмета у певних умовах (у певний спосіб) його застосування.

У свою чергу, властивість предмета виражає його внутрішню сутність та якісні характеристики, тобто те, що визначає його схожість з іншими предметами або відрізняє його від них [2].

При цьому, саме властивості предмета визначають можливість його застосування у певний спосіб, тобто його призначення чи сферу використання [2, 7].

Тому, виявлення та фіксація властивостей предмета повинні здійснюватися у зіставлених формах (умовах), які забезпечують об'єктивність оцінки результатів порівняння та є головною умовою обґрунтованості висновків щодо встановлення групової належності предмета [2, 7].

Саме зіставлення відтвореного способу використання наданого об'єкту зі способом застосування, характерним для об'єктів певного виду, є необхідною умовою проведення подальших порівняльних досліджень з групової ідентифікації.

Тобто, ознаки, які обумовлюють якісні характеристики об'єкта, встановлені в ході проведення експертного експерименту, виступають як ідентифікаційні під час проведення порівняльного дослідження.

Враховуючи викладене вище, можна дійти до висновку, що експертний експеримент необхідно проводити в умовах, наближених до умов звичайного

функціонування вказаних об'єктів, тобто під час експерименту повинен бути відтворений їх спосіб застосування.

Таким чином, виявлення ознак, які обумовлюють якісні характеристики об'єкта, при відтворенні необхідних умов його функціонування під час проведення експертного експерименту, дозволяє встановити таку його основну ознаку як *придатність* об'єкта до застосування за призначенням.

Наприклад, щодо гральних автоматів під час експертного експерименту встановлюється придатність до проведення азартних ігор [14]; при дослідженні зброї — придатність для неодноразового ураження цілей [5] тощо.

Проте, при проведенні деяких експериментів існують винятки щодо вимог обов'язкового точного відтворення умов застосування об'єктів дослідження. Наприклад, іноді під час проведення експертного експерименту з об'єктивних причин неможливо відтворення обставин використання досліджуваного об'єкту. Це може бути, по-перше, з причин можливого завдання шкоди об'єктам, на які направлено його використання (наприклад, при перевірці функціонування приладу для електролову в природних умовах можлива загибель риби), або ж, по-друге, відсутнє необхідне обладнання для вимірювання досліджуваних характеристик при проведенні експерименту. В цьому випадку методиками дозволяється опосередковане дослідження характеристик об'єктів експертизи.

Для цього попередніми (на етапі створення криміналістичної методики) експериментами, встановлюється можливість в подальшому обійтися без обов'язкового відтворення умов звичайної експлуатації пристрою, та/або обов'язкового точного кількісного вимірювання параметрів для доказування наявності у нього необхідних характеристик або функціональних можливостей.

Наприклад, при дослідженні вогнепальної зброї відтворення умов її використання (завдання ушкоджень людині) взагалі виключається, а її ефективність перевіряється не за настанням тяжких наслідків при стрільбі, а вимірюванням швидкості польоту кулі на відстані 1 м від дульного зрізу ствола. При відсутності приладу вимірювання швидкості для перевірки наявності необхідної кінетичної енергії снаряду, при проведенні балістичних випробувань можлива стрільба в пакет сухих соснових дошок. При цьому, якщо снаряд або має певну швидкість, або заглиблюється в перешкоду на відстань, яка дорівнює або більше півтора його діаметра, вважається, що він володіє достатньою кінетичною енергією аби завдати суттєвих тілесних ушкоджень людині [5].

Також, якщо при дослідженні боеприпасів до стрілецької вогнепальної зброї (згідно з методикою — тільки патронів промислового виробництва, які не мають ознак тривалого зберігання) в колекції натурних зразків експертного підрозділу відсутній конкретний екземпляр зброї під наданий патрон, а відстріл з іншого (однотипного) екземпляру може бути пов'язаний з ризиком для здоров'я експериментатора, допускається вирішення питання про придатність до стрільби таких боеприпасів, шляхом визначення придатності їх

складових частин до забезпечення проведення пострілу. Для цього патрон розбирається (демонтується) на складові (гільза, куля, пороховий заряд), пороховий заряд зважується. Потім окремо перевіряється на працездатність (ініціюється за допомогою спеціального пристосування) капсуль, окремо підпалюється за допомогою розжареної металевої голки пороховий заряд. При цьому, якщо ініціювання капсулю і підпалювання порошу пройшло успішно, а кількість порохового заряду, згідно з технічними умовами достатня, робиться висновок про те, що наданий патрон є боеприпасом, придатним до стрільби [15].

При створенні методики дослідження пристроїв для електролову було встановлено, що підключення між анодом і катодом пристрою лампи розжарювання 220В/200Вт еквівалентно активному спротиву водного середовища, а певна форма, амплітуда і скважність слідування імпульсів вихідної напруги призводить до настання паралічу у риб, які знаходяться в радіусі дії пристрою. Це дозволяє при проведенні експертного експерименту не проводити, безпосередньо, вилов риби за допомогою наданого пристрою, а обмежитись вимірюванням необхідних параметрів вихідної напруги, підключивши до вихідних клем згадану лампу розжарювання [16].

У той же час, наприклад, спеціальні технічні засоби для негласного отримання інформації не шкодять здоров'ю та навколишньому середовищу, що дозволяє при проведенні експерименту в повній мірі відтворювати умови їх використання, перевіряючи одночасно й якісні характеристики [10].

В подальшому на етапі порівняльного дослідження встановлюється **призначеність** (призначення) об'єкта експертизи. При цьому, в якості порівняльних ознак виступають як ознаки, виявлені на етапі роздільного дослідження (наприклад, для СТЗ — технічні ознаки, а саме, технічні характеристики, конструктивні особливості, функціональні можливості), так і встановлені в ході проведення експертного експерименту, що обумовлюють якісні характеристики об'єкту.

Таким чином, встановлено, що наукова обґрунтованість висновків експерта визначається, в тому числі, коректністю проведення експертних експериментів. При проведенні досліджень з групової ідентифікації об'єктів, які є результатами інженерно-технічної діяльності людини, для встановлення **придатності** таких об'єктів до певних дій, та визначення ознак, які обумовлюють якісні характеристики вказаних об'єктів, та які в подальшому використовуються для визначення **призначеності** цих об'єктів, в більшості випадків необхідне відтворення під час експерименту звичайного способу застосування наданих об'єктів. У виключних випадках допускається опосередковане визначення необхідних ознак, при цьому, попередніми (на етапі створення методики) експериментами повинна бути встановлена можливість такого опосередкованого визначення.

Перелік посилань

1. *Притузова В. А.* Заключение эксперта как доказательство в уголовном процессе. Москва, 1959. 162 с.
2. *Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская Е.Р.* Криминалистика: учеб. для вузов / под ред. Р. С. Белкина. Москва, 2000. 980 с.
3. *Гуменський О. А.* Щодо призначеності та придатності як критеріїв віднесення об'єктів до предметів злочинів // Актуальні питання нормативно-методичного забезпечення трасологічних та білістичних експертиз: матеріали міжвідом. наук.-практ. семінару (м. Київ 21 квітня 2015 р.) / КНДІСЕ; уклад. А. О. Полтавський, О. В. Юдіна. Київ, 2015. С. 9–11.
4. *Баулін Ю. В., Борисов В. І., Гавриш С. Б.* та ін. Кримінальний кодекс України: наук.-практ. коментар / за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 3-є вид., перероб. та доп. Харків, 2006. 1184 с.
5. *Встановлення належності об'єкта до вогнепальної зброї та його придатності до стрільби (проведення пострілів): судово-баліст. методика / НДЕКЦ при УМВС в Луганській області, затв. рішенням Мінюсту України від 03.06.2005.* Київ, 2005. 31 с.
6. *Комаринец Б. М.* Судебно-баллистическая экспертиза / ВНИИСЭ. Москва, 1974. Вып. 1.
7. *Россинская Е. Р.* Криминалистика: учеб. пособ. для вузов / под ред. Н. Д. Эриашвили. Москва, 1999. 351 с.
8. *Біленчук П. Д., Гель А. П., Салтєвський М. В., Семаков Г. С.* Криміналістика (криміналістична техніка): курс лекцій. Київ, 2001. 216 с.
9. *Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів: затв. рішенням розшир. засідання секції НКМР Мінюста України з проблем трасології та суд. балістики із залуч. членів Координац. ради з питань суд. експертизи: протокол від 10.04.2009 року № 22.* Київ, 2009.
10. *Охріменко О. І., Серьогін В. С.* Віднесення об'єктів до спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації: загальна методика / Укр. НДІ спец. техніки та суд. експертиз СБ України. Київ, 2011. 26 с.
11. *Розробка змісту та структури експертних методик відповідно до вимог міжнародних стандартів систем управління якістю, адаптованих в Україні: звіт про НДР (заключний) / КНДІСЕ Мінюста України; вик. А. О. Полтавський.* Київ, 2012. 75 с.
12. *Гуменський О. А., Охріменко О. І.* Порівняльна стадія при проведенні досліджень з групової ідентифікації об'єктів, які є результатом інженерно-технічної діяльності людини // Криминалистика і судебна експертиза: міжвідомч. наук.-метод. зб. / Мінюст України, КНДІСЕ; редкол.: А. В. Янчук, О. М. Олійник, О. Г. Рувін та ін. Київ, 2015. Вип. 60. С. 370–379.
13. *Россинская Е. Р.* Криминалистика: учеб. пособ. для вузов / под ред. Н. Д. Эриашвили. Москва, 1999. 351 с.
14. *Методика експертного дослідження гральних автоматів, відеоатракціонів, лотерейних терміналів та конструктивно схожих з ними пристроїв: звіт про НДР (заключний) / Мінюст України, КНДІСЕ; вик. С. В. Тимко.* Київ, 2015. 84 с.
15. *Методика встановлення належності об'єкта до бойових припасів вогнепальної стрілецької зброї та його придатності до стрільби: затв. Координац.-метод. радою ДНДЕКЦ МВС України, протокол № 7 від 15.04.2004; рішенням секції НКМР Мінюсту України з проблем трасології та судової балістики, протокол від 24.05.2006.* Київ, 2006.
16. *Методичні рекомендації з комплексного експертного дослідження електричних пристроїв для вилову риби: звіт про НДР (заключний) / ХНДІСЕ Мінюста України вик. К. В. Мельтешинов.* Харків, 2015. 75с.

ОСОБЕННОСТИ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПРИГОДНОСТИ К ОПРЕДЕЛЕННЫМ ДЕЙСТВИЯМ ОБЪЕКТОВ, ЯВЛЯЮЩИХСЯ РЕЗУЛЬТАТАМИ ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЧЕЛОВЕКА, ПРИ ПРОВЕДЕНИИ ЭКСПЕРИМЕНТА

А. А. Гуменский

Установление принадлежности объекта к определенной группе проводится на основе изучения признаков объекта и сопоставления их с признаками других объектов этого же класса (группы).

При анализе криминалистической литературы и имеющихся криминалистических методик установлено, что у объектов, условно названных нами результатами инженерно-технической деятельности человека, ученые и практики выделяют два основных признака: **предназначенность (назначение)** и **пригодность**. Анализируя эти понятия, можно сделать вывод, что под предназначенностью понимается соответствие первоначального замысла общим принципам построения устройств определенного вида, а под пригодностью — степень реализации первоначального замысла.

В итоге можно прийти к выводу о том, что в основу групповой идентификации объектов, являющихся результатами инженерно-технической деятельности человека, может быть положен анализ результатов двух основных этапов их создания: **разработки** (цель, замысел, расчеты, конструирование) — **предназначенность** объекта и **реализации** (соответствие характеристик реального устройства заложенным на этапе разработки и характерным для группы устройств определенного вида) — его **пригодность**.

Поскольку заключение эксперта является одним из источников доказательств, согласно закону оно подлежит оценке следователем и судом. Чтобы верно использовать в доказывании факты, установленные судебным экспертом, следователь и суд должны анализировать содержание всего заключения эксперта, а не только его выводы. Самой сложной для оценки со стороны следствия (суда) является исследовательская часть заключения, в которой изложены ход исследования и его результаты, указываются примененные научные методы и приемы. Одним из основных моментов, которые оцениваются, является научная обоснованность выводов эксперта.

Установлено, что научная обоснованность выводов эксперта определяется, в том числе, корректностью проведения экспертных экспериментов. При проведении исследований по групповой идентификации объектов, являющихся результатами инженерно-технической деятельности человека, для установления пригодности таких объектов к определенным действиям и определения технических признаков, обуславливающих качественные характеристики указанных объектов (указанные технические признаки используются в дальнейшем для определения предназначенности этих объектов) в большинстве случаев во время эксперимента необходимо воспроизведения обычного способа применения предоставленных объектов. В исключительных случаях допускается опосредованное определение необходимых технических признаков, при этом, предварительными (на этапе создания методики) экспертными экспериментами должна быть установлена возможность такого опосредованного определения.

PECULIARITIES OF ESTABLISHING OF SUITABILITY FOR PARTICULAR ACTIONS OF OBJECTS THAT ARE THE RESULTS OF AN ENGINEER-TECHNICAL ACTIVITY OF A PERSON IN THE EXPERIMENT

O. Humenskyi

The determination of attachment of an object to a specific group is provided on the base of studying the signs of an object and comparing them with signs of other objects of the same class (group).

During the analysis of criminalistics literature and criminalistics methods, we found out that scientists and practitioners determine two main features in objects that we provisionally call the results of an engineer-technical activity of a person: the purpose and suitability. Analyzing these concepts we can make a conclusion that the purpose is the correspondence of the first plan to general principles of construction of devices of special type and the suitability — is the degree of realization of that first plan.

At the end we come to a conclusion that in the base of group identification of objects that are the results of an engineer-technical activity of a person, can be the analysis of two main stages of their creation: of the development (an aim, project, calculations, designing) — the purpose of an object and realization (the conformity of real-time device characteristics to characteristics that are formed on the phase of development and that are typical to the group of devices of certain type)- its suitability.

Since the expert's conclusion is one of the sources of evidence, according to the law it must be assessed by the investigator and the court. In order to correctly use in the evidence the facts established by the forensic expert, the investigator and the court must analyze the content of the entire expert's conclusion, and not just his conclusions. The most difficult part for evaluation by the investigation (court) is the research part of the conclusion, describing the progress of the research and its results, in which used scientific methods and techniques are indicated. One of the main points that are evaluated is the scientific validity of the expert's conclusions.

It is established that the scientific validity of the expert's conclusions is determined, in particular, by the correctness of conducting expert experiments. When carrying out research of the group identification of objects that are the results of engineer-technical activities of a person, to determine the suitability of such objects for certain actions and determine the technical characteristics that determine the qualitative characteristics of these objects (these technical characteristics are used later to determine the purpose of these objects) in most cases during the experiment it is necessary to reproduce the usual way of using of these objects. In exceptional cases, an indirect determination of the necessary technical characteristics is allowed; while preliminary (at the stage of creating the methodology) expert experiments should establish the possibility of such an indirect definition.

УДК 343.98

О. В. Щербина
судовий експерт

*Кропивницьке відділення
Київського науково-дослідного інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України*

**ДО ПИТАННЯ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ,
ЩО НАДАЮТЬСЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ**

У статті висвітлено актуальну тематику щодо допустимості доказів у процесуальному праві.

Відповідно до законодавства України судова експертиза визначається, як дослідження експертом на основі спеціальних знань, матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що